

Monika Badowska-Hodyr. *Uwięzione rodzicielstwo. Potencjał innowacyjnych rozwiązań penitencyjnych w kontekście społecznych zagrożeń i szans*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2022, ss. 263

[rec. Wiesław Wójcik*]

ORCID: 0000-0001-8132-3212

Częstochowa, Polska]

Współczesne przemiany społeczne oraz rozwój humanizacji warunków więziennych każą spojrzeć z dużym zainteresowaniem na podjęty przez autorkę problem rodziców odbywających karę pozbawienia wolności. W kontekście praw człowieka ma on charakter podwójny – prawa rodzica do przebywania z dzieckiem oraz prawa dziecka do bycia z rodzicem. Zagadnienie jest bardzo złożone, zatem innowacyjne rozwiązania penitencjarne w tym zakresie są warte uwagi.

Humanizacyjny wymiar problemu realizacji prawa do bycia z dzieckiem i prawa dziecka do kontaktu z matką czy ojcem (w tym problemu matek rodzących dzieci w czasie odbywania kary pozbawienia wolności) zawiera się w idei resocjalizacji penitencjarnej oraz procesie reintegracji społecznej. Monika Badowska-Hodyr w tym zakresie sformułowała następujące problemy szczegółowe:

- Jaka jest świadomość w zakresie sensu życia wśród osadzonych matek i ojców, mających na wolności dzieci do 15. roku życia, w kontekście ich więzi z bliskimi, z dziećmi?
- Czy dolegliwość utraty lub osłabienia więzi z rodziną, z dziećmi determinuje świadomość osadzonych matek i ojców, mających na wolności dzieci do 15. roku życia, w zakresie hierarchii własnych potrzeb – ma-

* Dr hab. Wiesław Wójcik, prof. UJD, Katedra Filozofii, Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Polska; e-mail: w.wojcik@ujd.edu.pl.

terialnych, duchowych, społecznych oraz własnych działań i dążeń do sensu życia?

- Czy z perspektywy osadzonych matek i ojców, mających na wolności dzieci do 15. roku życia, wsparcie ze strony osób bliskich, dzieci, doświadczane w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności, determinuje tożsamość jednostki oraz jej działanie w obszarach budujących stosunek człowieka do samego siebie, jego funkcjonowania w przestrzeni struktur społeczno-prawnych?
- Czy uczestnictwo osadzonych matek i ojców, mających na wolności dzieci do 15. roku życia, w konkretnych programach readaptacji społecznej w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności determinuje ich oczekiwania z perspektywy czynników sprzyjających procesom zmiany, korekty, rewaloryzacji – resocjalizacji bądź czynników te procesy ograniczających?
- Jaki model postępowania penitencjarnego wobec osadzonych matek i ojców, mających na wolności dzieci do 15. roku życia, będzie determinował poczucie sprawiedliwości naprawczej, a tym samym wzmocni motywację, odpowiedzialność i potrzebę rekompensaty strat, wynikających z faktu uwięzienia, dla dzieci i bliskich?

Problemy poddawane refleksji wyznaczają obszar rozwoju innowacji penitencjarnych i możliwości realizacji reintegracji społecznej.

Próbę rozwiązania problemu autorka podjęła w trzech rozdziałach pracy, zatytułowanych: „Rodzina w kontekście indywidualizacji oddziaływań penitencjarnych oraz badań własnych”; „Rozwiązania prawne regulujące postępowanie penitencjarne w obszarze podtrzymywania i wzmacniania więzi z rodziną”; „Programy i projekty integracji rodzin w przestrzeni penitencjarnej oraz ich walory rodzinne i społeczne”. Należy zaznaczyć, że konstrukcja pracy ma charakter wynikowy, tzn. autorka przedstawia w rozdziale pierwszym założenia, problemy badawcze oraz wyniki projektu badawczego. Następnie analizuje w rozdziale drugim prawne aspekty podjętej problematyki, by w rozdziale trzecim przedstawić zastosowane w wybranych zakładach karnych rozwiązania penitencjarne.

Szczegółowe aspekty rozdziału pierwszego obejmują: założenia zrealizowanego projektu badawczego „Więziennicze rodzicielstwo. Rodzice i ich dzieci w przestrzeni penitencjarnej”; dolegliwości izolacji więziennej oraz sposoby ich minimalizacji z perspektywy uwięzionych rodziców; kontakty z bliski-

mi i dziećmi i ich potencjał psychospołeczny z perspektywy uwięzionych rodziców; programy podtrzymujące więź osadzonych z rodziną i ich wartość z perspektywy procesu readaptacji społecznej uwięzionych rodziców; poczucie sensu życia z perspektywy uwięzionych rodziców w ujęciu teorii Viktora E. Frankla.

Analiza prawnych aspektów problematyki rodziców, odbywających karę pozbawienia wolności, została oparta na następujących dokumentach: Konwencji o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.; Rekomendacji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1469(2000) w sprawie matek i niemowląt w więzieniu; Rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1663(2009) Kobiety w więzieniu; Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 13 marca 2008 r. w sprawie szczególnej sytuacji kobiet w więzieniach oraz wpływu pobytu rodziców w więzieniu na życie społeczne i rodzinne (2007/2116(INI)); Rekomendacji Rec (2006)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy Europejskie Reguły Więzienne przyjętej przez Komitet Ministrów w dniu 11 stycznia 2006 r. na 952. posiedzeniu delegatów; Zaleceniu CM/Rec (2018)5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczącym dzieci rodziców osadzonych w zakładach karnych przyjętym przez Komitet Ministrów w dniu 4 kwietnia 2018 r. na 1312. posiedzeniu Komitetu Delegatów Ministrów.

Z kolei wybrane projekty rozwiązań pomocowych dla osadzonych rodziców dotyczyły szczegółowego omówienia programów zgłoszonych na Ogólnopolski Konkurs Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, sprzyjających readaptacji społecznej osób pozbawionych wolności w zakresie integracji rodzin: „Leśna Kolonia” z Zakładu Karnego w Krzywańcu, „Akademia Rodzica” z Aresztu Śledczego w Lublinie oraz programu „Lepsza Matka” z Aresztu Śledczego w Krakowie. Autorska analiza problemu została zawarta w zakończeniu zatytułowanym „Uwięzienie – sytuacja [bez]nadziei wyzwaniem współczesności w świetle innowacyjności wsparcia i pomocy”.

Konstrukcja pracy wskazuje na świadomość naukowego myślenia autorki, ponieważ poszczególne rozdziały zawierają myśl łączącą i prowadzą do rozwiązania przyjętego problemu. Wyznaczenie zasad obszaru dociekań podjętych w pierwszym rozdziale zostało wsparte teorią logoterapii Viktora E. Frankla, co podkreśla perspektywę resocjalizacyjną i reintegracji społecznej. Analiza regulacji prawnych wynikających z humanizacji w duchu

praw człowieka ukazuje zadania szczegółowe dla służb penitencjarnych. Bogaty materiał empiryczny wykorzystany w pracy został odpowiednio przeanalizowany i opatrzony autorskimi przemyśleniami. Warto podkreślić, że autorskie rekomendacje, a także interesujący pomysł na rozwiązanie problemu świadczą o naukowości recenzowanej rozprawy oraz jej wartości dla praktyki penitencjarnej, w szczególności kreowania optymalnego modelu postępowania penitencjarnego.